

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1265/2568

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ โจทก์ บริษัท ส. กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 104

ย่อ / หลักกฎหมาย

ค่าภาคหลวงแร่เป็นเงินที่รัฐเรียกเก็บจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่ โดยโจทก์เป็นผู้จัดเก็บและส่งเป็นรายได้ของรัฐบาลใต้บังคับของ พ.ร.บ.แร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 104 ที่บัญญัติว่า "ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ ผู้ครอบครองแร่อื่นที่ได้จากการแต่งแร่หรือผู้ประกอบการโลหกรรม ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ ดังต่อไปนี้ (1) ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ที่กำหนดไว้ในประทานบัตร..." จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า การชำระค่าหลวงแร่ย่อมมีได้แต่เฉพาะกรณีทำเหมืองแร่โดยได้รับประทานบัตรที่ถูกต้องตาม พ.ร.บ.แร่ ฯ มาตรา 43 เท่านั้น โดยผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองมีสิทธิในแร่ที่ขุดได้ แต่ต้องแบ่งประโยชน์ให้แก่รัฐในรูปค่าภาคหลวงแร่ ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงคดีนี้รับฟังได้ว่า จำเลยที่ 1 ทำและเอาแร่จากพื้นที่ประทานบัตรที่ 25216/15315 ไปโดยไม่มียุทธวิธีอันจะอ้างได้โดยชอบตามกฎหมายอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 43 และเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ โจทก์จึงเรียกได้เฉพาะมูลค่าแร่ที่จำเลยที่ 1 นำไปเป็นประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น ไม่อาจเรียกค่าภาคหลวงแร่ซึ่งตามฟ้องโจทก์ไม่ได้บรรยายว่าเป็นค่าเสียหายอย่างหนึ่งอันเกิดจากการทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ในส่วนที่ทำได้หลังพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่ประทานบัตรสิ้นอายุ

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน 907,503,687.19 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงิน 847,754,420.18 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยทั้งสองให้การและแก้คำให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระเงิน 847,754,420.18 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2559 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ โดยดอกเบี้ยก่อนฟ้อง (ฟ้องวันที่ 27 กันยายน 2560) ไม่เกิน 59,749,267.01 บาท และให้จำเลยที่ 1 ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 10,000 บาท ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 ค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ให้เป็นพับ โจทก์และจำเลยที่ 1 อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีสิ่งแวดล้อมพิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน 814,912,980.86 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2559 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ โดยดอกเบี้ยก่อนฟ้อง (ฟ้องวันที่ 27 กันยายน 2560) ต้องไม่เกิน 59,749,267.01 บาท และให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์โดยกำหนดค่าทนายความรวม 20,000 บาท คืบค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ส่วนที่เกิน 200 บาท แก่โจทก์ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทั้งสองศาลให้เป็นพับ นอกจากนี้ที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์และจำเลยทั้งสองฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีสิ่งแวดล้อมวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้โต้เถียงกันในชั้นฎีการับฟังเป็นยุติว่า โจทก์เป็นหน่วยราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม จำเลยทั้งสองเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม

2538 จำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงาน ไม่ บด หรือย่อยหิน ทะเบียนโรงงาน เลขที่ จ 3 - 3 (1) - 1/38 อด ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลสามัคคี อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ใบอนุญาต สิ้นอายุวันที่ 31 ธันวาคม 2543 และมีการต่ออายุใบอนุญาตเรื่อยมา จนกระทั่งวันที่ 19 มีนาคม 2557 จำเลยที่ 2 ได้รับอนุญาตให้รับโอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานมาจากจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ได้รับประทานบัตรจากโจทก์เพื่อทำเหมืองแร่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่านายูงและป่า น้ำโสมจำนวน 2 แปลง ได้แก่ (1) ประทานบัตรที่ 25215/15307 เป็นเหมืองแร่หินอุตสาหกรรม ชนิดหินปูน (เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง) ท้องที่ตำบลสามัคคี อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี มีอายุ 7 ปี นับแต่วันที่ 14 ตุลาคม 2542 สิ้นอายุวันที่ 13 ตุลาคม 2549 เนื้อที่ 56 ไร่ 1 งาน 21 ตารางวา และได้รับอนุญาตให้ต่ออายุออกไปอีก 10 ปี จนสิ้นอายุวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ต่อมาวันที่ 25 มกราคม 2553 จำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 2 เป็นผู้รับช่วงการทำเหมืองแร่ในประทานบัตรดังกล่าวถึง วันที่ 13 ตุลาคม 2559 หลังจากนั้นจำเลยที่ 1 ยื่นคำขออนุญาตหยุดการทำเหมืองแร่สำหรับ ประทานบัตรดังกล่าวและเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จังหวัดอุดรธานีออกใบอนุญาต ให้ ได้แก่ ใบอนุญาตที่ 1/2555 ให้หยุดการทำเหมืองแร่ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2555 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2555 ใบอนุญาตที่ 1/2557 ให้หยุดการทำเหมืองแร่ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2557 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2558 และใบอนุญาตที่ 1/2559 ให้หยุดการทำเหมืองแร่ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2558 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2559 และ (2) ประทานบัตรที่ 25216/15315 เป็นเหมืองแร่ หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน (เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง) ท้องที่ตำบลสามัคคี อำเภอน้ำโสม จังหวัด อุดรธานี เนื้อที่ 60 ไร่ 2 งาน 21 ตารางวา มีอายุ 10 ปี นับแต่วันที่ 7 ธันวาคม 2542 สิ้นอายุวันที่ 6 ธันวาคม 2552 ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติตั้งแต่ว่า วันที่ 30 พฤศจิกายน 2542 สิ้นอายุวันที่ 29 พฤศจิกายน 2552 เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2552 ก่อน สิ้นอายุประทานบัตรจำเลยที่ 1 ยื่นคำขอต่ออายุประทานบัตรที่ 25216/15315 โดยระบุว่า ประทานบัตรแปลงนี้ได้ทำเหมืองไปแล้ว รวมเนื้อที่ 49 ไร่ 1 งาน 71 ตารางวา จึงได้สิทธิทำเหมือง ต่อไปอีก 180 วัน จนถึงวันที่ 4 มิถุนายน 2553 และเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2553 จำเลยที่ 1 ยื่นคำขอใบอนุญาตมีแร่ไว้ในครอบครองต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี โดยอ้างว่า ประทานบัตรที่ 25216/15315 สิ้นอายุ แต่มีหินที่เกิดจากการทำเหมืองยังไม่ได้ขนมาทำการโม่และ จำหน่ายไม่หมด ซึ่งหินดังกล่าวยังไม่ได้ชำระค่าภาคหลวงแร่ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำ ท้องที่จังหวัดอุดรธานีพิจารณาแล้วออกใบอนุญาตมีแร่ไว้ในครอบครองให้จำเลยที่ 1 ดังนี้ ใบอนุญาตที่ 1/2553 อนุญาตให้ครอบครองแร่ จำนวน 280,000 เมตริกตัน ใบอนุญาตที่ 1/2554 อนุญาตให้ครอบครองแร่จำนวน 215,239 เมตริกตัน เพื่อครอบครองแร่ที่เหลือต่อเนื่องจาก ใบอนุญาตฉบับที่ 1/2553 และใบอนุญาตที่ 1/2555 อนุญาตให้ครอบครองแร่จำนวน 155,439 เมตริกตัน เพื่อครอบครองแร่ที่เหลือต่อเนื่องจากใบอนุญาตฉบับที่ 1/2554 ต่อมาวันที่ 2 มิถุนายน 2552 จำเลยที่ 1 ยื่นคำขอใบอนุญาตให้จำเลยที่ 2 รับช่วงทำเหมืองแร่ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ ประจำท้องที่จังหวัดอุดรธานีออกใบอนุญาตให้วันที่ 4 มิถุนายน 2552 มีอายุถึงวันที่ 6 ธันวาคม 2552 วันที่ 8 กันยายน 2559 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเข้าตรวจสอบ การเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ประทานบัตรของจำเลยที่ 1 พบว่าในส่วนประทานบัตรที่ 25216/15315 ของจำเลยที่ 1 มีการทำเหมืองแร่นอกเหนือพื้นที่ตามประทานบัตรด้วย มีปัญหา ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสองประการแรกว่า การที่จำเลยที่ 1 ทำเหมืองแร่และชุดเอาแร่ หินปูนอุตสาหกรรมไปจากพื้นที่ทำเหมืองหลังพ้นเวลา 180 วัน นับแต่วันประทานบัตรที่

25216/15315 สิ้นอายุ เป็นการทำเลเมิดซึ่งต้องรับผิดชอบหรือไม่ เห็นว่า ในการเข้าทำเหมืองแร่ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติของจำเลยที่ 1 นอกจากจะต้องได้รับประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตรตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 43 ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนปี 2560 ซึ่งบัญญัติว่า "ห้ามมิให้ผู้ใดทำเหมืองในที่ใดไม่ว่าที่ซึ่งทำเหมืองนั้นจะเป็นสิทธิของบุคคลใดหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับประทานบัตรชั่วคราว หรือประทานบัตร" ในการขอต่ออายุประทานบัตรก็ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 54 วรรคสี่ และวรรคห้าของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งวรรคสี่บัญญัติว่า "ประทานบัตรใดได้กำหนดอายุไว้ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี เมื่อผู้ถือประทานบัตรยื่นคำขอต่ออายุก่อนครบกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ รัฐมนตรีจะต่ออายุประทานบัตรให้อีกก็ได้ แต่เมื่อรวมกำหนดเวลาทั้งหมดต้องไม่เกินยี่สิบห้าปี" และวรรคห้าบัญญัติว่า "เมื่อผู้ถือประทานบัตรได้ยื่นคำขอต่ออายุตามความในวรรคสี่แล้ว แม้ประทานบัตรจะสิ้นอายุแล้ว ก็ให้ผู้นั้นทำเหมืองต่อไปได้เสมือนเป็นผู้ถือประทานบัตร ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประทานบัตรสิ้นอายุ..." ยังต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 ที่บัญญัติว่า "อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ... (2) การเข้าทำประโยชน์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่คราวละไม่เกินสิบปี โดยให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอรับใบอนุญาตเก็บหาของป่าและไม่ต้องเสียค่าภาคหลวงของป่าตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับแร่ ดินขาว หรือหิน แล้วแต่กรณี..." และกฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. 2558 ที่กำหนดว่า ผู้ที่ประสงค์จะขออนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่าต้องยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีกรมป่าไม้ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่พื้นที่ป่านั้นตั้งอยู่แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบสภาพป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่าที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมป่าไม้แล้วจัดทำความเห็นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อเสนอความเห็นประกอบก่อนเสนออธิบดีกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาต่อไป ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐมีดุลพินิจในการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใดทำเหมืองแร่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่ ซึ่งในการขอประทานบัตรและการต่ออายุประทานบัตรของจำเลยที่ 1 นั้น ข้อเท็จจริงได้ความจากคำเบิกความของนายจิระเดช พนักงานจำเลยที่ 1 ที่เบิกความเป็นพยานจำเลยทั้งสองว่า ก่อนขอประทานบัตรที่ 25216/15315 จำเลยที่ 1 ต้องขอและได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าจากกรมป่าไม้เสียก่อนเพื่อนำมาเป็นหลักฐานในการขอประทานบัตรทำเหมืองแร่จากโจทก์ ดังนั้น ก่อนประทานบัตรจะหมดอายุในวันที่ 6 ธันวาคม 2552 เพื่อความรวดเร็ว จำเลยที่ 1 จึงได้ยื่นขอต่ออายุหนังสืออนุญาตใช้พื้นที่ป่าต่อกรมป่าไม้เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2552 ไว้ก่อน จากนั้นประมาณ 5 เดือน พยานได้สอบถามความคืบหน้าทราบว่ายู่ระหว่างรอคำสั่งจากปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาวันที่ 4 พฤษภาคม 2552 จำเลยที่ 1 จึงได้ยื่นขอต่ออายุประทานบัตรที่ 25216/15315 ต่ออุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี โดยจัดทำแผนผังโครงการทำเหมือง ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและลงนามรับรองเพื่อนำไปจัดทำรายงานการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเสนอให้ผู้รับผิดชอบพิจารณาส่งการตามขั้นตอน โดยระหว่างนี้ จำเลยที่ 1 ยังคงทำเหมืองแร่และโมหินเรื่อยมาและได้นำใบเสร็จค่าไฟฟ้าที่ใช้ในโรงโม่ไปให้อุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานีคำนวณเสียค่าภาคหลวงแร่ทุกเดือน จนกระทั่งเดือนมิถุนายน 2557 พยานได้รับแจ้งจากอุตสาหกรรมจังหวัด

อุตรธานีว่าการขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่ามีปัญหาเนื่องจากมีต้นไม้สูญหายไปจากพื้นที่ 196 ต้น และมีการปลูกป่าชดเชยไม่ครบถ้วน ให้จำเลยที่ 1 ไปปลูกป่าชดเชยและชำระค่าเสียหายแก่กรมป่าไม้ให้ถูกต้องเสียก่อน ระหว่างนี้ อุตสาหกรรรมจังหวัดอุตรธานีจะไม่รับเงินค่าภาคหลวงแร่จนกว่าจำเลยที่ 1 จะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมป่าไม้เสร็จสิ้น ต่อมาจำเลยที่ 1 ได้ปลูกป่าและชำระค่าเสียหายให้แก่กรมป่าไม้แล้ว คิดเป็นค่าปลูกป่าชดเชย 749,436 บาท และค่าต้นไม้สูญหาย 679,229 บาท หลังจากนั้น จำเลยที่ 1 ได้รับแจ้งว่าการพิจารณาขอต่ออายุประทานบัตรมีข้อขัดข้อง โดยเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2559 ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคำสั่งเห็นชอบตามที่กรมป่าไม้เสนอว่า จำเลยที่ 1 ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการใช้พื้นที่ป่า ข้อ 12 เกี่ยวกับการปลูกป่าชดเชย และข้อ 17 เรื่องการปล่อยปลละเลยทำให้ต้นไม้ในพื้นที่ห้ามทำเหมืองสูญหายไป 196 ต้น เห็นควรให้ไปพิจารณาข้อมูลใหม่และขอเรียกเอกสารเพิ่มเติม ต่อมาเดือนสิงหาคม 2559 อุตสาหกรรรมจังหวัดอุตรธานีแจ้งด้วยวาจาให้จำเลยที่ 1 หยุดทำเหมืองแร่และมีการดำเนินคดีแก่จำเลยที่ 1 เป็นคดีนี้ ดังนี้ แม้จำเลยที่ 1 จะยื่นคำขอต่ออายุหนังสืออนุญาตการใช้พื้นที่ป่าต่อกรมป่าไม้และยื่นคำขอต่ออายุประทานบัตรต่ออุตสาหกรรรมจังหวัดอุตรธานีครบถ้วนทั้งสองแห่ง แต่จากคำเบิกความของนายจิระเดชพยานจำเลยที่ 1 ดังกล่าว เห็นได้ชัดว่า จำเลยที่ 1 ทราบดีว่าตามขั้นตอนที่ต้อง จำเลยที่ 1 ต้องได้รับหนังสืออนุญาตการใช้พื้นที่ป่าจากกรมป่าไม้เสียก่อนเพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการขออนุญาตต่ออายุประทานบัตรกับโจทก์ การที่จำเลยที่ 1 ไปยื่นขอต่ออายุประทานบัตรทำเหมืองทั้ง ๆ ที่กรมป่าไม้ยังไม่อนุญาตให้จำเลยที่ 1 เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ จึงเป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามขั้นตอน แม้จำเลยที่ 1 ได้จัดทำแผนผังโครงการเสนอต่อกรมทรัพยากรธรณีเพื่อให้ส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบก็ดี หรือจัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมยื่นต่ออุตสาหกรรรมจังหวัดอุตรธานีตามกระบวนการขอต่ออายุประทานบัตรทำเหมืองแร่ก็ดี ก็ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องถูกต้องครบถ้วนอย่างแท้จริง ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 ยังคงทำเหมืองแร่ในพื้นที่ประทานบัตรซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติต่อไประหว่างรอผลการพิจารณาจากกรมป่าไม้และโจทก์ ย่อมไม่อาจอ้างได้ว่าเป็นการกระทำโดยชอบ ส่วนสาเหตุที่ทำให้การพิจารณาคำขอล่าช้าก็เห็นได้ว่าเป็นผลจากการกระทำของจำเลยที่ 1 เอง ตามที่นายจิระเดชเบิกความว่า กรมป่าไม้ตรวจพบว่ามีต้นไม้หายไปจากพื้นที่จำนวนมากและจำเลยที่ 1 ปลูกป่าชดเชยไม่ครบ ทั้งตามพฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 นำค่าเสียหายไปชำระแก่กรมป่าไม้ก็เห็นได้ว่าเป็นการยอมรับอยู่ในตัวว่าจำเลยที่ 1 เกี่ยวข้องกับเหตุดังกล่าว จึงต้องรับผิดชอบต่อกรมป่าไม้ จำเลยที่ 1 ย่อมไม่อาจยกเหตุความล่าช้าของหน่วยงานราชการเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบได้ ส่วนที่โจทก์ยังคงรับชำระค่าภาคหลวงแร่จากจำเลยที่ 1 ต่อมานั้น ก็ได้ความจากนายธนวรรณ พยานโจทก์ซึ่งเคยเป็นอุตสาหกรรรมจังหวัดอุตรธานีช่วงปี 2557 ถึง 2560 ว่า เป็นเพราะเข้าใจว่าเป็นการชำระค่าภาคหลวงแร่ที่จำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองเนื่องจากจำเลยที่ 1 มีการขอชำระเป็นคราว ๆ ครั้งละ 30,000 เมตริกตัน บ้าง 20,000 เมตริกตัน บ้าง แล้วแต่จะแจ้ง จำเลยที่ 1 ไม่ได้ถามค่านายหน้าโจทก์หรือนำสืบให้รับฟังข้อเท็จจริงเป็นอื่น กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่าโจทก์รู้เห็นหรือยินยอมให้จำเลยที่ 1 ทำเหมืองแร่ต่อไปทั้งที่ยังไม่ได้ต่ออายุประทานบัตรดังที่จำเลยที่ 1 กล่าวอ้าง เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าหลังจากครบ 180 วัน นับจากวันสิ้นอายุประทานบัตร จำเลยที่ 1 ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ต่อ การทำเหมืองในพื้นที่ประทานบัตรที่ 25216/15315 นับตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2553 จนถึงเดือนสิงหาคม 2559 ที่จำเลยที่ 1 ได้รับแจ้งให้หยุดทำเหมืองแร่ จึงเป็นการทำเหมืองโดยไม่มีสิทธิ

ได้อันจะอ้างได้โดยชอบ และเป็นการทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตทำให้โจทก์เสียหาย อันเป็นการ
ทำละเมิด นอกจากการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ประทานบัตรทั้งที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ต่อ
ข้อเท็จจริงยังได้ความจากคำเบิกความของพยานโจทก์ปากนางสาววรรณมน ตำแหน่งนิติกร
ปฏิบัติการของโจทก์ที่เบิกความประกอบหนังสือเรื่องการประกอบกิจการเหมืองหินภายหลัง
ประทานบัตรสิ้นอายุของสำนักงานตรวจสอบพิเศษภาค 6 ว่า เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2559
สำนักงานตรวจสอบพิเศษภาค 6 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีหนังสือถึงปลัด
กระทรวงอุตสาหกรรม กรมป่าไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าได้ตรวจสอบโครงการก่อสร้างเขื่อน
ป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำโขงในจังหวัดหนองคาย 2 โครงการ พบว่า ผู้รับจ้างเหมาโครงการทั้งสองชื่อ
หินใหญ่แบบไม่คัดสายพานที่ไม่ได้คุณภาพและไม่ได้มาจากแหล่งสัมปทานที่ถูกต้องจากจำเลยที่ 2
จำนวน 45,000 เมตริกตัน และต่อมาวันที่ 8 กันยายน 2559 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานีมีคำสั่ง
แต่งตั้งคณะทำงานเข้าตรวจสอบการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ประทานบัตรของจำเลยที่ 1 จากนั้น
วันที่ 19 กันยายน 2559 คณะทำงานเข้าตรวจสอบพื้นที่ประทานบัตรที่ 25216/15315 เนื้อที่ 60
ไร่ 2 งาน 21 ตารางวา เปรียบเทียบกับแผนที่ภาพถ่ายที่ถ่ายไว้เมื่อปี 2555 ถึงปี 2556 และปี 2558
ถึงปี 2559 พบมีร่องรอยการเปิดขยายพื้นที่ทำเหมืองเพิ่มเติมทางด้านทิศเหนือ ลักษณะเป็นบ่อ
ความลึกประมาณ 12 เมตร คิดเป็นเนื้อที่ 15 ไร่ 3 งาน 24 ตารางวา ทั้ง ๆ ที่จำเลยที่ 1
ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2552 และเมื่อ
ครบกำหนดแล้ว กรมป่าไม้ก็ยังไม่ได้อนุญาตให้จำเลยที่ 1 เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่
ป่าสงวนแห่งชาติแต่อย่างใด จำเลยที่ 1 ไม่น่าสืบหักล้าง ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 1 ยังทำ
เหมืองแร่เพิ่มเติมเกินไปจากพื้นที่ประทานบัตรอีกประมาณ 15 ไร่ ซึ่งเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ อัน
เป็นการเอาสาธารณสมบัติของแผ่นดินไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวโดยปราศจากมูลอันจะอ้าง
ตามกฎหมาย จึงเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบค่าเสียหายให้แก่โจทก์
ฎีกาของจำเลยทั้งสองข้อนี้ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปตามฎีกาของจำเลยทั้งสอง
ว่า แร่ที่มีการขุดเอาไปหลังครบกำหนด 180 วัน นับแต่วันประทานบัตรหมดอายุมีปริมาณและ
ราคาตามที่โจทก์คำนวณหรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความตามทางนำสืบของโจทก์ว่า โจทก์
คำนวณปริมาตรพื้นที่ทำเหมืองของจำเลยที่ 1 จากการรังวัดพื้นที่ในเขตประทานบัตรที่
25216/15315 โดยวัดความกว้าง ความยาวของพื้นที่ กับวัดระดับความสูงเพื่อหาค่าความลึก
จากนั้นนำค่าที่ได้มาจัดทำแผนที่ภูมิประเทศ ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2559 ซึ่งเป็นวันที่ทำการรังวัด
แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเส้นความสูงของแผนที่ภูมิประเทศตามคำขอต่ออายุประทานบัตรที่
1/2552 ที่เคยรังวัดไว้เมื่อเดือนมิถุนายน 2552 คำนวณปริมาตรเป็นลูกบาศก์เมตรของพื้นที่ที่หายไป
จากเดิม หักด้วยค่าความคลาดเคลื่อนทางธรณีวิทยา 10 เปอร์เซนต์ คิดเป็นปริมาณแร่หินปูนที่
หายไป 7,617,629.92 เมตริกตัน ค่าความคลาดเคลื่อนทางธรณีวิทยาดังกล่าวจึงครอบคลุม
สิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ ทั้งหมดแล้ว ไม่ว่าจะเป็นหินทราย หินดินดาน โพรงหิน และสิ่งเจือปนอื่น ซึ่ง
ในรายละเอียดขั้นตอนการรังวัดพื้นที่โจทก์มีนายอนุสรณ์ นายช่างรังวัดอาวุโส และนางสาวสุดา
วรรณ ช่างรังวัดชำนาญงาน ผู้รังวัดพื้นที่ประทานบัตรมาเบิกความเป็นพยานอธิบายวิธีการใช้
กล้องส่องสำรวจชนิดประมวลผลรวม โดยตั้งกล้องที่บริเวณจุดสูงสุดและมีจุดรับสัญญาณอยู่ที่จุด
ต่ำสุดเพื่อวัดระยะห่าง และมีนายปรกร วิศวกรเหมืองแร่ชำนาญการ สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐาน
และการเหมืองแร่ เขต 2 ซึ่งเป็นผู้นำผลการรังวัดปริมาตรแร่หินมาคำนวณเป็นน้ำหนักแร่ มาเป็น
พยานเบิกความอธิบายวิธีการคำนวณได้อย่างชัดเจนเป็นขั้นเป็นตอน พยานโจทก์ทุกปากดังกล่าว

ล้วนเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีความรู้ความชำนาญในการรังวัดและเป็นวิศวกรเหมืองแร่ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้เสียในผลคดี เบิกความสอดคล้องต่อเนื่องกันโดยมีพยานเอกสารมาสนับสนุน ส่วนจำเลยทั้งสองไม่ได้นำสืบหรือถามค้านให้รับฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น พยานหลักฐานโจทก์จึงมีน้ำหนักมากกว่าพยานหลักฐานจำเลยทั้งสอง เชื่อว่าการรังวัดและคำนวณปริมาณแร่เพื่อนำมาคำนวณค่าภาคหลวงแร่เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว ส่วนที่จำเลยทั้งสองฎีกาว่า การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยโดยให้คิดมูลค่าแร่ในอัตราเมตริกตันละ 105 บาท และเมตริกตันละ 180 บาท อัตราตามประกาศดังกล่าวเป็นการคิดค่าภาคหลวงแร่จากแร่บริสุทธิ์ที่ผ่านกระบวนการไม่เรียบร้อยแล้ว ไม่ใช่แร่ดิบที่ยังไม่ผ่านการโม่ดั่งที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 นำมาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณเพื่อกำหนดค่าแร่ให้จำเลยทั้งสองรับผิวนั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงส่วนนี้โจทก์บรรยายกล่าวอ้างมาในคำฟ้อง แต่จำเลยทั้งสองไม่ได้ให้การต่อสู้ไว้ ฎีกาของจำเลยทั้งสองส่วนนี้จึงเป็นการฎีกาในข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่างทั้งสอง ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 252 ทั้งมิได้เป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า การคำนวณปริมาณแร่ที่ขาดหายไปจากพื้นที่หลังครบ 180 วัน นับจากวันที่ประทานบัตรหมดอายุจนถึงวันที่จำเลยที่ 1 หยุดทำเหมืองถูกต้องแล้ว ฎีกาของจำเลยทั้งสองข้อนี้ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า โจทก์มีสิทธิเรียกค่าภาคหลวงแร่หรือไม่ ซึ่งจะได้วินิจฉัยไปพร้อมกับปัญหาตามฎีกาของจำเลยที่ 1 ว่า จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เพียงใด ซึ่งในส่วนของค่าภาคหลวงแร่นั้น ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า ค่าภาคหลวงแร่เป็นเงินที่รัฐเรียกเก็บจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่ โดยโจทก์เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บและส่งเป็นรายได้ของรัฐบาลใต้บังคับของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 104 ที่บัญญัติว่า "ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ ผู้ครอบครองแร่อื่นที่ได้จากการแต่งแร่หรือผู้ประกอบการ ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยฟิสิกส์อัตราค่าภาคหลวงแร่ ดังต่อไปนี้ (1) ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ที่กำหนดไว้ในประทานบัตร..." จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าการชำระค่าภาคหลวงแร่ย่อมมีได้แต่เฉพาะกรณีทำเหมืองแร่โดยได้รับประทานบัตรที่ต้องตามพระราชบัญญัติแร่ มาตรา 43 เท่านั้น โดยผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองมีสิทธิในแร่ที่ขุดได้ แต่ต้องแบ่งผลประโยชน์ให้แก่รัฐในรูปค่าภาคหลวงแร่ ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงคดีนี้รับฟังได้ว่า จำเลยที่ 1 ทำและเอาแร่จากพื้นที่ประทานบัตรที่ 25216/15315 ไปโดยไม่มุลอันจะอ้างได้โดยชอบตามกฎหมายอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 43 และเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ โจทก์จึงเรียกได้เฉพาะมูลค่าแร่ที่จำเลยที่ 1 นำไปเป็นประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น ไม่อาจเรียกค่าภาคหลวงแร่ ซึ่งตามฟ้องโจทก์ไม่ได้บรรยายว่าเป็นค่าเสียหายอย่างหนึ่งอันเกิดจากการทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ในแร่ส่วนที่ทำได้หลังพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันประทานบัตรสิ้นอายุ แต่สำหรับแร่จำนวน 262,220.43 เมตริกตัน เป็นแร่ที่จำเลยที่ 1 ได้มาในช่วงระยะเวลา 180 วัน ที่จำเลยที่ 1 สามารถทำเหมืองได้หลังประทานบัตรสิ้นอายุ กับแร่จำนวน 280,000 เมตริกตัน ที่จำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตจากอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานีให้มีไว้ครอบครอง ถือเป็นแร่ที่จำเลยที่ 1 ได้มาขณะทำเหมืองโดยชอบ จำเลยที่ 1 จึงต้องเสียค่าภาคหลวงแร่แก่โจทก์ในแร่ทั้งสองจำนวนนี้รวมปริมาณ 542,220.43 เมตริกตัน ในอัตราร้อยละ 4 ของราคาประกาศ (105 บาท ต่อเมตริกตัน) หรือเท่ากับ 4.2 บาท ต่อเมตริกตัน เป็นเงิน 2,277,325.81 บาท ส่วนที่จำเลยทั้งสองฎีกาว่า ตามระเบียบกรมทรัพยากรธรณีว่าด้วยการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่หินอุตสาหกรรมเพื่ออุตสาหกรรมการก่อสร้าง พ.ศ. 2545

กำหนดว่า การคำนวณปริมาณแร่ที่จะนำมาคิดค่าภาคหลวงแร่ให้พิจารณาจากอัตราการใช้ไฟฟ้าแต่ละเดือนนำมาคำนวณอัตราการผลิตแร่หินปูนบริสุทธิ์ซึ่งจะเป็นปริมาณแร่ที่แท้จริงในอัตราค่ากระแสไฟฟ้า 2.5 กิโลวัตต์ ต่อปริมาณแร่หินบริสุทธิ์ 1 เมตริกตัน ปริมาณแร่ที่โจทก์นำมาคำนวณค่าภาคหลวงแร่ไม่ใช่แร่บริสุทธิ์ แต่เป็นปริมาณหินดิบที่มีกรวดและทรายเจือปนจึงคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง นั้น เห็นว่า ทางนำสืบของโจทก์มีนางสาววรรณ พยานโจทก์ เบิกความอธิบายวิธีการคำนวณค่าภาคหลวงแร่ โดยตอบโจทก์ถามถึงว่า การคิดค่าภาคหลวงแร่โดยอาศัยอัตราการใช้กระแสไฟฟ้าตามระเบียบกรมทรัพยากรธรณีว่าด้วยการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่หินอุตสาหกรรมเพื่ออุตสาหกรรมการก่อสร้าง พ.ศ. 2545 เป็นการคิดจากการทำเหมืองแร่ที่ถูกต้องตามกฎหมายเนื่องจากการหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อความเกี่ยวกับผู้ขอชำระค่าภาคหลวงแร่ตามระเบียบกรมทรัพยากรธรณี ว่าด้วยการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่หินอุตสาหกรรมเพื่ออุตสาหกรรมการก่อสร้าง พ.ศ. 2545 ข้อ 4 ที่กำหนดว่า "ผู้ขอ" หมายถึง ผู้ถือประทานบัตรหรือผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว และให้หมายความรวมถึงผู้รับช่วงการทำเหมืองด้วย ระเบียบดังกล่าวกำหนดมาเพื่อวางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ ความชัดเจนในระบบการเรียกเก็บค่าภาคหลวงแร่และการตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมาย เมื่อแร่พิพาทคดีนี้ จำเลยที่ 1 ได้มาจากการทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงอยู่นอกเหนือการควบคุมตรวจสอบตามขั้นตอนปกติ ย่อมไม่อาจนำวิธีการคำนวณปริมาณแร่จากอัตราการใช้ไฟฟ้าของโรงงานโม่ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในการคำนวณปริมาณแร่ที่ได้จากการทำเหมืองแร่ที่ได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมายมาใช้ได้ เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบได้แน่นอนว่าจำเลยที่ 1 นำแร่ที่ขุดได้โดยไม่ชอบไปโม่ที่โรงงานที่จำเลยที่ 1 โอนกิจการให้แก่จำเลยที่ 2 ไปแล้วตามที่แจ้งต่ออุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานีทั้งหมดหรือไม่ การคำนวณปริมาณแร่ที่ถูกขุดออกไปโดยละเมิดจากอัตราการใช้ไฟฟ้าจึงไม่น่าเชื่อถือ เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าโจทก์มีสิทธิเรียกค่าภาคหลวงแร่ได้เฉพาะแร่ที่จำเลยที่ 1 ทำได้ในช่วงที่ได้รับสัมปทานโดยชอบเท่านั้น จึงต้องนำค่าภาคหลวงแร่ที่จำเลยที่ 1 ชำระในส่วนของแร่ที่ขุดโดยไม่ได้รับอนุญาตมาหักออกจากค่าภาคหลวงแร่ที่โจทก์อ้างว่าจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความว่า แร่ในช่วงที่จำเลยที่ 1 มีสิทธิทำเหมืองได้โดยชอบในระยะ 180 วัน นับแต่วันประทานบัตรสิ้นอายุจำนวน 262,220.43 เมตริกตัน กับแร่ที่จำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองอีก 280,000 เมตริกตัน เมื่อนำไปหักออกจากแร่จำนวน 7,617,629.92 เมตริกตัน ที่จำเลยที่ 1 ขุดเอาไปตามปริมาณที่โจทก์คำนวณได้ จึงเป็นแร่ที่จำเลยที่ 1 ขุดเอาไปโดยไม่ได้รับอนุญาต 7,075,409.49 เมตริกตัน คิดเป็นมูลค่าแร่ตามประกาศราคาของโจทก์ทั้งสิ้น 821,035,983.44 บาท แร่ในส่วนดังกล่าวนี้ จำเลยที่ 1 ชำระค่าภาคหลวงให้แก่โจทก์ไปแล้ว ตามที่โจทก์และจำเลยที่ 1 นำสืบรับกันเป็นเงิน 6,123,002.58 บาท เมื่อนำไปหักออกจากค่าเสียหายแล้ว คงเหลือเงินค่าแร่ที่จำเลยที่ 1 จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์อีก 814,912,980.86 บาท ตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยมาชอบแล้ว ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์และจำเลยที่ 1 ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการสุดท้ายตามฎีกาของจำเลยที่ 2 ว่า จำเลยที่ 2 ต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบต่อโจทก์หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความจากคำเบิกความของนายเอนก อติธรรมการของจำเลยที่ 1 ว่า กิจการของจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นกิจการในครอบครัว มีพยานกับพี่น้อง ได้แก่ นายอดิศักดิ์ และนายอรรณพ เป็นกรรมการสลับกันไปมา ต่อมากิจการประสบปัญหาการเงิน ครอบครัวจึงให้นายอดิศักดิ์เข้าไปบริหารจัดการเพียงผู้เดียว โดยตกลงว่าหากนายอดิศักดิ์แก้ปัญหาหนี้สินสำเร็จจะยกกิจการเหมืองแร่และโรงโม่หินให้นายอดิศักดิ์ นายอดิศักดิ์จึงให้จำเลยที่

2 รับช่วงกิจการเหมืองแร่และโรงโม่หินจากจำเลยที่ 1 เมื่อปี 2553 นายอดิศักดิ์ได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการของจำเลยที่ 2 โดยให้นางศิริวรรณ เป็นกรรมการ เหตุที่นายอดิศักดิ์ไม่เป็นการเองเนื่องจากสถาบันการเงินไม่ให้ความเชื่อถือ นางศิริวรรณเพียงแต่มีชื่อเป็นกรรมการจำเลยที่ 2 เท่านั้น แต่นายอดิศักดิ์เป็นผู้ดำเนินกิจการทั้งสองบริษัทเพียงคนเดียว เมื่อพิเคราะห์ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ประกอบพฤติการณ์ที่ปรากฏว่า เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2554 จำเลยที่ 1 ได้รับใบอนุญาตให้ซื้อ มี ใช้ ซึ่งวัตถุระเบิด โดยใบอนุญาตมีอายุ 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม 2554 ถึงวันที่ 5 กรกฎาคม 2555 ซึ่งตามระเบียบการขอใบอนุญาตเช่นนี้จะต้องอ้างอิงว่าจะนำมาใช้กับประทานบัตรที่ยังไม่สิ้นอายุ ซึ่งคือ ประทานบัตรที่ 25215/15307 ที่จำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 2 เป็นผู้รับช่วงการทำเหมืองแร่ในประทานบัตรนี้ แต่ประทานบัตรดังกล่าวไม่มีการชำระค่าภาคหลวงแร่ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 จนถึงวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ซึ่งเป็นวันที่ประทานบัตรสิ้นอายุ จึงเชื่อว่า จำเลยที่ 1 ยังคงดำเนินกิจการเหมืองแร่ โดยนำวัตถุระเบิดตามใบอนุญาตดังกล่าวไปใช้ในกิจการทำเหมืองตามประทานบัตรที่ 25216/15315 ทั้ง ๆ ที่จำเลยที่ 1 โอนกิจการโรงโม่และการทำงานเหมืองแร่ตามประทานบัตรที่ 25216/15315 ให้แก่จำเลยที่ 2 แล้วเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2552 ทั้งปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ยังเป็นผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตมีแร่ไว้ในครอบครองต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ทั้ง ๆ ที่ควรจะเป็นหน้าที่จำเลยที่ 2 เนื่องจากเป็นผู้รับช่วงการทำเหมืองแร่ และแร่ดังกล่าวเป็นแร่ที่ได้มาระหว่างการรับช่วงทำเหมือง ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากการใช้ไฟฟ้าของจำเลยที่ 2 ค่าไฟฟ้าของจำเลยที่ 2 ที่ต้องชำระแก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นเงินจำนวนมาก แสดงว่า โรงโม่ประกอบกิจการต่อเนื่องมาตลอด ซึ่งทางนำสืบของจำเลยที่ 1 เองก็ยอมรับว่าเป็นค่าไฟฟ้าสำหรับโม่หินจากการขุดเหมืองโดยไม่ชอบของจำเลยที่ 1 โดยไม่ปรากฏว่า จำเลยที่ 2 รับโม่หินจากผู้ทำเหมืองแร่รายอื่นอีก นอกจากนี้ยังได้ความจากนางสาววรรณ นิตกรปฏิบัติการของโจทก์เบิกความประกอบหนังสือของสำนักงานตรวจสอบพิเศษภาค 6 ว่า สำนักงานตรวจสอบพิเศษภาค 6 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำโขงในจังหวัดหนองคาย 2 โครงการ พบว่า ผู้รับจ้างเหมาโครงการทั้งสองซื้อหินใหญ่แบบไม่คัดสายพานที่ไม่ได้คุณภาพและไม่ได้มาจากแหล่งสัมปทานที่ถูกต้องจำนวน 45,000 เมตริกตัน จากจำเลยที่ 2 ดังนั้น แม้ทางนำสืบของโจทก์จะไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในกระบวนการการขุดและนำแร่ออกจากเหมือง แต่จากพฤติการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นบ่งชี้ว่า จำเลยที่ 2 มีผลประโยชน์ร่วมกับจำเลยที่ 1 ในแร่พิพาท ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยที่ 1 ขุดแร่อันเป็นทรัพยากรของชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นการร่วมกันทำละเมิด จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบโจทก์ตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยมานั้น ชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยที่ 2 ข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน อนึ่ง หลังศาลอุทธรณ์ภาค 4 มีคำพิพากษา มีการประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2564 โดยมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวให้ยกเลิกความในมาตรา 7 และมาตรา 224 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความใหม่แทน เป็นผลให้ดอกเบี้ยยี่สิบแปดปีปรับเปลี่ยนจากอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี เป็นอัตราร้อยละ 5 ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่กระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาบวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ทำให้ดอกเบี้ยยี่สิบแปดปีของค่าเสียหายซึ่งเป็นหนี้สินที่ถึงกำหนดชำระตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2564 ต้องปรับเปลี่ยนจากอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี เป็นอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ดังนี้ เมื่อปัญหาเรื่องอัตราดอกเบี้ยขัดต่อกฎหมายหรือไม่ เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของ

ประชาชน แม้จำเลยทั้งสองมิได้ฎีกาในปัญหาข้อนี้ก็ตาม ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและกำหนดดอกเบี้ยให้ถูกต้องตามพระราชกำหนดดังกล่าวได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบมาตรา 246 และมาตรา 252 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน 814,912,980.86 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2559 ถึงวันที่ 10 เมษายน 2564 และอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2564 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ โดยดอกเบี้ยก่อนวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ 27 กันยายน 2560) ต้องไม่เกิน 59,749,267.01 บาท หากกระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยใหม่ ก็ให้ปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยไปตามพระราชกฤษฎีกาบวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยตามคำขอท้ายฟ้อง ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นฎีกา แทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 30,000 บาท สำหรับค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นให้ใช้แทนตามจำนวนทุนทรัพย์ที่โจทก์ขณะคดีในชั้นฎีกา นอกจากนี้ที่แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค 4

องค์คณะ

ปุ่นณะ จงนิมิตรสถาพร · กงจักร โพธิ์พร้อม · ปรีชา เชิดชู

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/1265/2568>